

қуйидагиларни айтади:

نَبِيْعِ اَلْمُهَنْبِيْبِ اَمَّوَضْرَالِ اَوَّامِّسَلِّ اَنْقَلَحْ اَمَّو

نَبِيْعِ اَفْ اَنْكُ نِ اَنْدَلِّ نَمُّهَانْدَحَّتَالِ اَوْهَلْ ذَحَّتَنْ نَأْ اَنْدَرَأَوْ

«Осмонлару ерни ва уларнинг орасидаги нарсаларни ўйнаб яратганимиз йўқ. Агар кўнгилхушликни ирода қилсак, уни қилувчи бўлганимизда ҳам, уни Ўз томонимиздан қилиб олар эдик» (16-17-оятлар).

Бу дунёдаги барча улкан ва ажойиб нарсалар албатта, ўйин учун яратилмайди. Ҳуда-беҳудага шунчалик уринишнинг кераги йўқ. Мақсад ўйин бўлса, шунга мосроқ нарса яратилар эди.

«Агар кўнгилхушликни ирода қилсак, уни қилувчи бўлганимизда ҳам, уни Ўз томонимиздан қилиб олар эдик».

Бу фараз учун айтилган гап. Яъни бўлиши мумкин эмас, мабодо бўлган тақдирда ҳам, бундай бўларди, қабилидаги гапдир. Аллоҳ таоло кўнгилхушлик қиладиган зот эмас, Аммо мабодо қилса ҳам, У ўша кўнгилхушликни Ўз томонидан, Ўзига боғлиқ нарсадан тутар эди. Бандаларга боғламас эди. Фақат одамлар билиб қўйсинларки, Аллоҳ осмонлару ерни ва уларнинг орасидаги нарсаларни ўйнаб, кўнгилхушлик учун яратгани йўқ. Уларни ҳикмат ила ва улкан мақсад учун яратган.

Аллоҳ таоло жинларни ва инсонларни нима учун яратганини Зориёт сурасида қуйидагича ифода қилади:

نَوْدُبْعَيْلِ اَلْاِسْنِ اِلْاَوْ نَجْلُ اَتْقَلَحْ اَمَّو

نَوْمُ غَطِي نَأْ دِيْرَأْ اَمَّو قَزَّرْ نَمُّهَنْمُ دِيْرَأْ اَمَّو

نَبِيْتَمَلِّ اَوْوَقْلِ اَوْ ذُقْ اَزْرَلِّ اَوْهَلْ لَلِّ اَنْ

«Жин ва инсни фақатгина Менга ибодат қилишлари учун яратдим. Улардан ризқ ирода қилмасман ва Мени таомлантиришларини ҳам ирода қилмасман. Албатта, Аллоҳ Ўзи кўплаб ризқ берувчи, қувват эгаси, шиддатлидир» (56-58-оятлар).

Ушбу қисқагина оятларда улкан ҳақиқат ўз ифодасини топгандир. Одамлар ва жинларнинг яратилишидан ягона мақсад уларнинг Аллоҳга ибодат қилишлари экан.

«Ибодат» сўзи араб тилида бўйсунуш, ўзини паст тутиш, итоат этиш ва амрни бажариш маъноларини англатади. Демак, ҳар бир ишда Аллоҳга бўйсунуш, итоат қилиш, Аллоҳнинг амрларини бажариш, ҳузурда ўзини паст олиш Аллоҳга ибодат қилишни англатар экан.

Уламолар истилоҳида эса Аллоҳга яқинлик ҳосил қилиш учун қилинадиган ҳар бир иш ибодатдир.

«Улардан ризқ ирода қилмасман ва Мени таомлантиришларини ҳам ирода қилмасман. Албатта, Аллоҳ Ўзи кўплаб ризқ берувчи, қувват эгаси, шиддатлидир».

Демак, Аллоҳ таоло инсонлару жинлардан ризқ сўрамайди, балки Ўзи уларга ризқ беради. Улардан таом сўрамайди, балки Ўзи уларга таом беради. Аллоҳнинг бирдан-бир ирода қилгани ибодатдир, инсу жинни яратишдан мақсади ҳам шудир.

Инсон бу дунёга Аллоҳ таолонинг ибодатини қилиш учун, яъни У Зотнинг айтганини қилиб, кўрсатмаси билан яшаш учун келган экан. Ўша кўрсатмаларни кимдан ва қаердан олади?

Бу муаммони ҳам Аллоҳ таолонинг Ўзи ҳал қилган. У Зот ҳар замон ва маконда бандалар ичидан етук бир кишини танлаб олиб, унга пайғамбарлик мақомини берган ва фаришта орқали хабар юбориб, Ўз таълимотларини етказиб турган. Пайғамбар эса Аллоҳ таолонинг кўрсатмаларини одамларга омонат билан етказиб турган. Мана шу ерда «Ваҳий нима ўзи?» деган савол пайдо бўлади. Бу саволга тўлиқ жавобни ақоид илми уламоларидан оламиз.

«Сунний ақийдалар» китоби асосида тайёрланди